

Agricultural Technology Center

माटो जाँच किन ?

- माटोको अम्लीय र क्षारीयपना बुझ्न,
- खेतबारीमा कुन किसिमका र कति मात्रामा मलखाद विद्यमान छ र कुन तत्वहरूको कमी छ भन्ने थाहा पाउन,
- माटोमा मल सुधारक र कुन मलखाद के, कति मात्रामा चाहिन्छ सिफारिस गर्न,
- माटोमा रहेको खाद्यतत्वको सन्तुलन कायम गर्न र उर्वराशक्तिलाई दिगो बनाइ उत्पादनमा वृद्धि ल्याउन

माटो जाँचका लागि माटोको नमुना लिने तरिका

माटोको नमुना भनेको सम्पूर्ण खेत बारीलाई प्रतिनिधित्व गर्ने एक एकाई हो । यस बाट आएको नतिजाले सम्पूर्ण खेत बारीको खाद्य तत्वको स्थिती मापन हुने गर्छ । तसर्थ नमुना सधैं सहि तरिका र सही ठाउँबाट र सही समयमा लिन पर्दछ ।

जग्गाको क्षेत्रफल, खेतबारीको अग्लो वा होचोपना, बाली प्रणाली, माटोको बनोट, माटोको रङ, भूक्षयको स्थिती, माटोमा मलखाद वा चुना प्रयोग भए नभएको, पानी परेको वा नपरेको अवस्था, कुन खेतीको लागि नमुना लिन लागेको हो आदि ध्यानमा राखी नमुना लिन पर्दछ ।

नमुना लिदा ध्यान दिन पर्ने कुराहरु

१. नमुना लिने समय भनेको एक बालि कटानी पश्चात र अर्को बाली लगाउन अघि लिन पर्दछ (प्रायः पुष-माघ महिनामा)
२. माटोको नमुना पानी परेको बेला वा पानी परेर माटो भिजेको बेला पनि लिन हुन्छ । कम्तिमा २-३ दिन पछि मात्र लिन पर्दछ
३. माटोको नमुना पानीको वा मलको स्रोतको नजिक पर्न हुन्छ

४. माटोमा रासायनिक वा प्रांगारिक मल वा चुना प्रयोग पश्चात पनि नमुना लिन हुन्न
५. माटोको नमुना लिदा खेत बारीको डील,कान्ता, बाटो र ड्याङ्ग बाट लिन हुन्न

माटोको नमुना लिदा गर्नु पर्ने मुख्य कार्यहरु

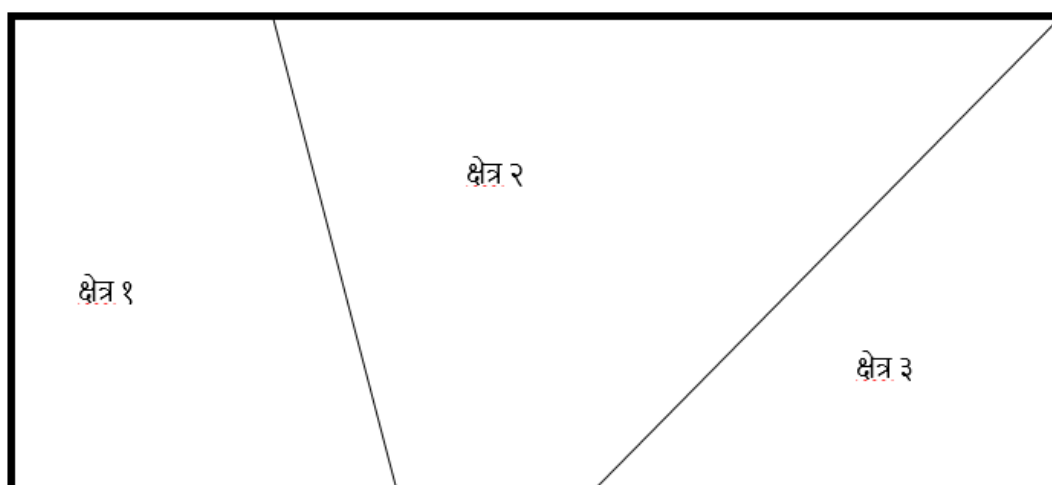
- खेतरबारीलाई ससाना (१-२ रोपनिको) क्षेत्रमा बिभाजन गर्ने
- प्रत्येक क्षेत्र बाट ७-८ वटा उपनमुना लिने
- उपनमुनाको मूल नमुना बनाउने
- प्लास्टिक वा अन्य थैलोमा राखी विवरण सहित नमुना पठाउने

१. अन्न बाली तथा तरकारी बालीको लागि माटोका नमुना संकलन गर्ने तरिका

माटोको नमुना लिदा स्वायल अगर, कुटो वा कोदालीको प्रयोग गर्न सकिन्छ । सबै कृषकसंग स्वायल अगर नहुने र कुटो कोदाली सबै कृषक संग उपलब्ध हुने भएकाले यसको प्रयोग धेरै हुन्छ ।

नमुनाको क्षेत्र निर्धारण गर्ने तरिका

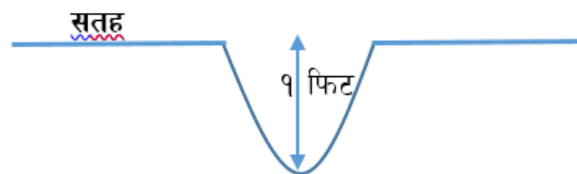
- एकै प्रकारको माटोको रंग, बनोट, आकार, उचाई भएको क्षेत्र एकिकन गर्ने
- प्रत्येक क्षेत्र १-२ रोपनी भन्दा कम वा धेरै हुन हुन्न

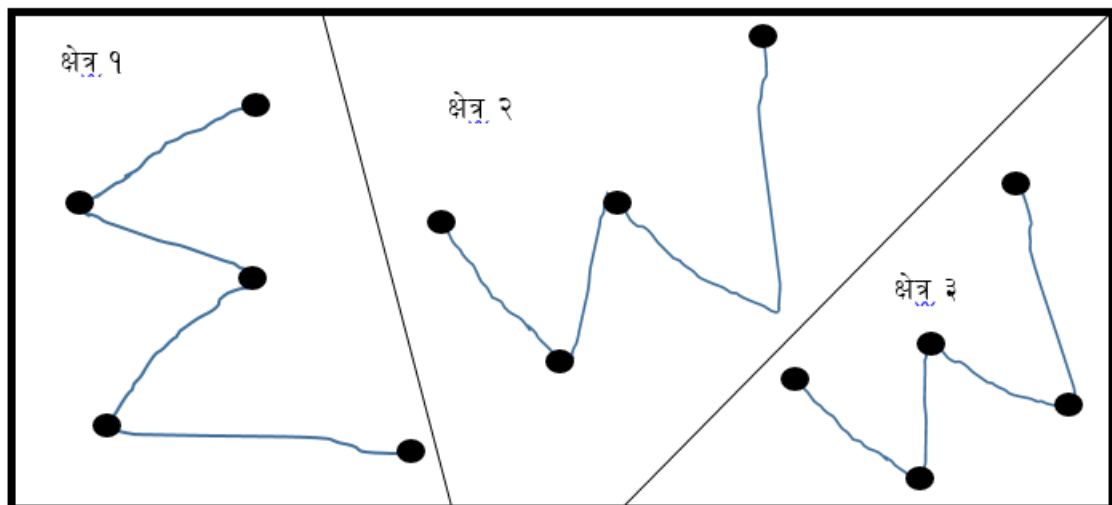
- प्रत्येक क्षेत्र बाट ७/८ वोटो उपनमुना संकलन गर्न पर्छ

उपनमुना संकलन गर्ने विधि

- उपनमुना लिदा कुटो वा कोदालीले पहिला माथि रहेको घास पतिङ्गर हल्का हटाउने, तर माटो भने फ्याक्नु हुन्न
- अब कोदालीले अंग्रेजी V आकारको खाडल बनाउने
- खाडलको गहिराई १ फिट को हुनुपर्दछ

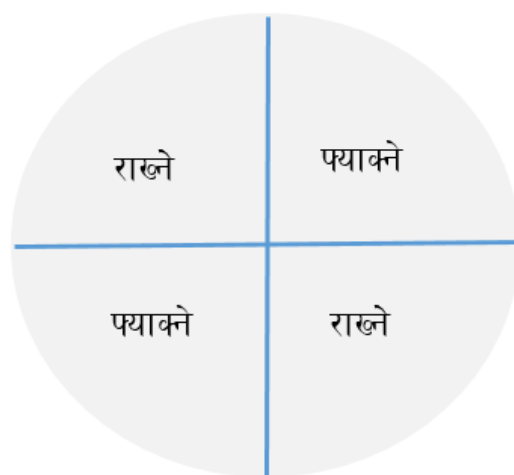

- खाडलको कुनै एक भित्ताबाट उही मोटाइ र उही चौडाई भएको माथि देखि तल सम्मको माटो काटेर निकाल्ने र एउटा सफा भाडामा राख्ने
- उपनमुना संकलन गर्दा प्रत्येक क्षेत्र बाट ७-८ नमुना संकलन गर्न पर्छ
- नमुना संकलन गर्दा अंग्रेजी Z वा W वा नागबेली तरिकामा लिन पर्छ
- एक क्षेत्रको उपनमुना लिने बिन्दुहरु त्यो क्षेत्रभरि छरिएको हुनुपर्दछ

मूल नमुना बनाउने तरिका

- संकलित माटोलाई एक सफा भाडामा राख्ने
- भिन्न क्षेत्रको माटोलाई मिसाउनु हुन्न, सोहि क्षेत्रको उपनमुना मात्र मिसाउने हो
- संकलित माटोलाई गोलाकार बनाउने र तल चित्रमा देखाइएको जस्तै ४ भागमा विभाजन गर्ने

- कुनै विपरित २ भागलाई राख्ने र बाकीलाई फ्याक्ने
- यसै गरी माटोलाई घटाउदै लैजाने र आधा किलो जति भएपछि माटोको नमुना तयार भयो

माटो जाँच गर्न नमुना पठाउने तरिका

- नमुना संकलन भएपछि एउटा सफा प्लास्टिकमा राख्ने
- प्लास्टिकको बाहिर वा कुनै कागजमा आफ्नो नाम, ठेगाना, नमुना स्थान, मिति, बालि प्रणाली, नमुना संकलनको कारण, आदि जस्ता कुराहरु लेख्ने
- उक्त नमुनालाई बन्द गरेर माटो जाँचको लागि पठाउने

नाम:

ठेगाना:

मिति:

नमुनाको स्थान:

बालि प्रणाली:

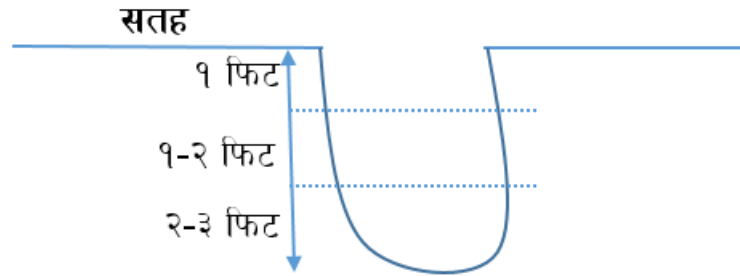
संकलनको कारण:

अन्य:

२. फलफुल वा चिरकाल बोट बिरुवाको लागि माटोका नमुना संकलन गर्ने तरिका

फलफुल वा चिरकालीन बोट बिरुवाका लागि माटोको नमुना संकलन गर्ने विधि तरकारी बालीमा जस्तै हुन । यसमा फरक माटोको गहीराइको मात्र छ ।

- अन्न बालि जस्तै माटो अनुसार क्षेत्रमा वर्गिकरण गर्ने
- प्रत्येक क्षेत्र बाट ७-८ उपनमुना संकलन गर्ने
- तर यसमा तरकारी बालीलाई जस्तै V आकारको खाडल खन्न हुन्न
- यसको निमित्त ३ फिट (१ मीटर) जतिको खाडल खन्न पर्छ

- पहिलो १ फिट बाट उही मोटाइ र उही चौडाई को माटो लिन पर्दछ र एक सफा भाडामा राख्ने
- १-२ फिटबाट भिन्नै नमुना लिने र छुट्टै भाडामा राख्ने
- २-३ फिट बाट पनि छुट्टै नमुना लिएर भिन्नै भाडामा राख्ने
- यसरी नै सबै उपनमुनाको बिन्दुबाट नमुना लिएर उही गहिराईको र उही क्षेत्रका मात्र माटो मिसाउने
- भिन्नै गहिराईको र भिन्न क्षेत्रको माटोलाई मिसाउनु हुन्न
- फलफूलका लागि एक क्षेत्रबाट ३ वटा नमुना आउछ भने तरकारी बालीको एक क्षेत्र बाट एउटा मात्र नमुना आउछ